

APLAUZE

© FITS 2018 Sebastian Marcovici

APLAUZE

Aplauze Nr. 02 / 2018 / 9 iunie

Editor: Ion M. Tomuş

Diana Nechit, Alba Stanciu, Doriana Taut, Andrei C. Serban,
Cosmin Popescu, Anda Ionaş, Andreea Tudosie, Loreta Popa,
Anastasia Gavrilovici, Maria Ştefănescu, Diana Ilie, Raluca Ţurcanaşu

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu

Facultatea de Litere şi Arte

Departamentul de Artă Teatrală

CENTRUL DE CERCETĂRI AVANSATE ÎN DOMENIUL ARTELOR SPECTACOLULUI (CAVAS)

Universitatea din Bucureşti, Centrul de Excelenţă în Studiul Imaginii

ISSN 2248-1776

ISSN-L 2248-1176

📷 Dragoș Dumitru

LAUDATIO GEORGE BANU – ANIVERSARE **75** ANI

In istoria modernă a unei țări care își aniversează centenarul realizării idealurilor de unire și progres, istoria personalităților care au contribuit efectiv la punerea în practică a acestor mărețe obiective este importantă. Mihai Eminescu spunea: „Personalitatea este binele suprem!” Astăzi avem nevoie de oameni vizionari pentru a construi viitorul; de exemple care să facă legătura între personalitățile din trecut și cele prezente; construind astfel platforma care să încurajeze nașterea și dezvoltarea personalităților viitoare!

La ceas aniversar, Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu, în al 25-lea an de existență, omagiază astăzi a 75-a aniversare a uneia din cele mai importante personalități ale vieții teatrale mondiale: profesorul și academicianul George Banu. Consultant artistic al Festivalului Internațional de Teatru de la Sibiu, al Teatrului Național „Radu Stanca” Sibiu, Dr.Habil. și profesor al Universității „Lucian Blaga” Sibiu, pentru care îi facem o adâncă reverență, profesor la universitatea din Sorbona, președinte al Asociației Internaționale a Criticilor de Teatru vreme de două mandate,

actualmente președinte onorific al acestei structuri, președinte al Premiilor Europa pentru Teatru, profesor în nenumărate universități din lume; dl. George Banu este recunoscut ca una din cele mai importante personalități care a influențat, mediat și condus mișcarea teatrală europeană din a doua jumătate a secolului XX și începutul secolului XXI. Împreună cu toți prietenii din Europa și cu cei de pe alte continente cu care a fost și este în dialog, îi urăm într-un gând curat și senin să ne trăiți întru mulți ani sănătoși și fericiți.

Echipa FITS

Un înțelept al teatrului

SEVER VOINESCU

Vestea că dl George Banu împlinește 75 de ani mă emoționează atât de mult, că nici nu știu ce să fac cu ea! Veți scuza, așadar, deruta acestor rânduri și îmi veți face dreptate dacă o puneți pe seama imensei afecțiuni intelectuale care mă leagă, pentru totdeauna, de dl George Banu.

Pentru mine - și nu numai pentru mine -, dl George Banu nu mai este demult doar unul dintre cei mai importanți critici de teatru din lume, doar unul dintre cei mai subtili istorici ai teatrului, doar unul dintre cei mai căutați profesori de teatrologie, doar unul dintre intelectualii noștri deplini și rafinați. De parcă toate acestea nu ar fi de ajuns, dl. George Banu este, pentru noi, încă mai mult: este un înțelept al teatrului. Precizez imediat că un înțelept al teatrului este un om de teatru care ajunge să știe atât de multe despre teatru, încât îi înțelege legătura profundă cu viața de zi cu zi și, mai ales, cu viața însăși - cu viața speciei noastre. Îmbibat de teatru în sensul înțelepciunii înseamnă îmbibat de viață. Înțelepciunea presupune nu distrugerea, ci regândirea adevărului din clișeu. De pildă, în cazul dlui George Banu, regândirea clișeului care spune că lumea toată e un teatru sau că viața e teatrală. În general, lupta cu clișeul ca formă de anchiloză a gândirii este efortul de a dovedi că clișeul e fals. Înțeleptul are darul de a salva adevărul proaspăt dintr-un clișeu, pentru că înțeleptul știe că adevărul e atât de greu de găsit încâtuciderea lui doar pentru că se exprimă în forma unui clișeu ar fi o pierdere enormă. Toate scrierile dlui George Banu readuc proștețimea și energia pură a acestui mare clișeu care echivalează viața cu teatru. Să mergi prin lume și să înțelegi să e un spațiu teatral, sau să mergi la

teatru și să înțelegi că e un spațiu vital, asta înseamnă să fii înțelept. Asta face, admirabil și convingător, dl Banu. De la un punct încolo, devine tot mai puțin important ce faci tu în teatru și tot mai important ce face teatru din tine. Pe unii, teatrul îi ridică în văzduhurile unei iluzii de unde se prăbușesc precum Icar și praf se fac. Pe alții, nu-i poate urni defel. Unora, teatrul le face bine și apoi îi face să sufere. Pe alții, îi pune la grele suferințe înainte de a le face bine. Pe foarte puțini, precum pe dl George Banu, teatrul îi înțelepțește. Privindu-l, ascultându-l, citindu-l, îmi spun: iată ce minunat e teatrul! Iată ce face teatrul din om! În ochii mei, dl George Banu este produsul uman în forma excelenței al teatrului. Căci nu cred că teatrul trebuie să explice ce e pe lume, să cultive emoțiile oamenilor, să-i facă să râdă sau să plângă. Nu cred că teatrul poate îndrepta stricăciunile oamenilor, după cum nu cred că teatrul poate fi, cum se

tot spune, un „actor educativ”. Ce folos că ești pasionat de teatru, dacă teatrul nu ajunge să te deschidă spre tot ce-i pe lume și nu este, în sens strict, teatru? Înțelepciunea presupune un echilibru superior. Îl vad de dl Banu perfect echilibrat într-o lume complet dezechilibrată. Intelectualul George Banu a ajuns la un comerț fericit cu teatrul. Nici unul nu ia de la celălalt mai mult decât îi poate oferi și fiecare ia de la celălalt exact ceea ce are nevoie. Se cunosc bine și se iubesc cu indestructibil temei. Asemenea supreme potriviri, odată atinse, se cuvine să fie salutate, respectate, admirate. Îl citesc și îl ascult pe dl Banu cu un amestec de atenție intensă și bucurie apolinică. Melancoliile și exuberanțele dlui Banu îmi sunt aproape, mă cuceresc, mă seduc.

Îi aduc dlui Banu acest *laudatio*, ca și cum îl aduc Înțelepciunii!

Pasiune, *Lost in Translation*

✎ ANDREI C. ȘERBAN

Trăim, cu sau fără voia noastră, timpuri supuse perisabilității. Suntem, de cele mai multe ori, simple instanțe pasagere printr-o tranziție declinată la toate nivelurile ființei noastre anatomice, spirituale, sociale. Ne prindem, din când în când, de niște ancore fixe, unele dintre ele ne scapă câteodată din mâini, din cauza nepriceperii sau a neputinței, însă, de multe ori, reușim să ajungem la mal, epuizați, dar vii, cu plămâni plini de aerul sărat și tare al depărtărilor, al oceanelor, de unde vin corăbiile încărcate cu toate bogățiile lumilor noi, al limbilor și dialectelor celor ce vin de dincolo, de forme și culori nebănuite, poate, până acum. Ne ard ochii de atâta frenezie de lumini, ne sunt simțurile ațâțate de o forță proaspătă cere ne gădilă pielea pe dinăuntru. Topim toată această bucurie la foc mic, ne facem rezerve, rămânem mai mult timp pe mal, mâine este deja o certitudine a unei stabilități firești pe care am învățat să o facem să dureze, să se perpetueze an de an. Am descoperit grăunțele de adevăr care unește malurile, desface apele, domolește arșița și înfrumusețează cenușiul clădirilor abandonate. *Pasiune*. Cuvânt intrat în vocabularul limbii române prin limba franceză, de la *passion* – provenit din latinescul *passio* (acțiunea de a suferi). Un concept atât de complex, încât, în fața sa, limba română, cu toată poezia sa, pare mică, neîncăpătoare, incapabilă să-l asimileze în totalitate. Spre deosebire de alte limbi, precum franceza sau engleza, noi am preferat să-i găsim o pereche complementară, mult mai carnală, mult mai potrivită modului nostru de a simți și care să umple golul semantic pe care acest cuvânt îl aduce cu sine, ori de câte ori se

infiltrază în discursul nostru: patimă. Așadar, *passion* = pasiune + patimă. *Passion* = a pasiona și a pătimi, a iubi și a suferi, a exalta și a agoniza, frenezie și disperare, combustie și îngheț, purificare și distrugere. Și, tot astfel, sub cupola aceluiași concept, perechile de antonime se pot înlănțui până la infinit, în încercarea de a sintetiza și de a echilibra polii sufletului uman. Pentru că, parafrazându-l pe poet, nici tăcerea, nici sufletul și nici cuvintele nu sunt deloc niște lucruri simple. Iată, complexitatea și antinomia – însuși sufletul pasiunii.

O complexitate inexplicabilă ce depășește culturi, idei, cuvinte, poate chiar și sentimente, o prăpastie atât de inaccesibilă între trăire și gesturi, între ochiul privitorului și obiectul admirației pe care încercăm să o traversăm prin imagini, ori prin artificii senzoriale. Iar dacă arta însăși nu este doar un alt nume al pasiunii, atunci nu știu ce înseamnă (nici) acest cuvânt. În acest punct al intersecției între tehnică și inspirație, pe care unii îl numeau talent sau har, pe care alții l-au înțeles ca suferință sublimată în mulaje artistice, aici se concentrează gestul teatral. Replici, lumini, culoare, carne și emoție ce gravitează în jurul aceluiași element coagulant în care viața și moartea se confundă. Cea de-a 25-a ediție a Festivalului Internațional de Teatru de la Sibiu se desfășoară în acest an sub semnul pasiunii. Pentru că o ediție aniversară nu ar putea sta decât sub semnul unui concept atât de complex... Pentru că un astfel de eveniment atât de necesar spațiului cultural autohton nu poate reprezenta la această vârstă (ce măsoară, în acest an, un sfert din vârsta României însăși) decât pactul armonios al iubirii și al suferinței în numele teatrului...

Pentru că teatrul este iubire și suferință, frenezie și disperare, purificare și distrugere... Pentru că teatrul este pasiune...

Tema acestui an a FITS vine, deci, ca o încununare a devotamentului dedicat acestui balans între iubire și suferință față de artele spectacolului. Și, cum altfel, am putea defini această pasiune, dacă nu prin spectaculozitatea lui Silviu Purcărete, realismul magic a lui Joël Pommerat, cruzimea poetică a lui Pippo Delbono, virtuozitatea coregrafică a lui Ohad Naharin? Sau prin atmosfera vâscoasă a lui Thomas Ostermeier? Sau prin Wajdi Mouawad? La o primă impresie, ar putea părea o înșiruire de nume dintr-un anuar al celebrităților. Este și asta, dar mai ales o selecție ce ține, mai degrabă, de un act de pasiune atât din prisma celor ce, cu generozitate, fac posibil acest lucru, cât, mai cu seamă, din partea celor ce îl recepționează cu atâta iubire, aproape cu sfială, cu uimire, cu recunoștință. Deși ameitoare prin aura talentului lor, prin anvergura poziției pe care o ocupă în sfera artelor spectacolului, aceste nume vin în fața noastră cu toată deschiderea și simplitatea actului creator de mare ținută pe care îl desfac în fața noastră cu sfială ritualică, așa cum ar desface de coajă inima unei portocale. Aceeași aparentă simplitate și dezinvoltură cu care Sibiu își deschide și în acest an porțile marilor scene internaționale.

Cu prilejul celor 25 de ani, Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu devine în 2018 un refugiu al pasiunii, ce contopește iubirea și suferința într-o substanță omogenă prin care emoțiile spectatorilor devin, și cu această ocazie, personajele principale ale scenei sibieni.

Pasiunea și avatarurile sale în gândirea occidentală

✎ ANDA IONAȘ

© FITS 2012 Mihaela Marin

Termenul de „pasiune“ își are originile în latinescul „passio, -onis“, fiind definit ca „stare afectivă deosebit de intensă și durabilă pentru cineva sau pentru ceva, înclinație vie, însoțită de plăcere pentru obiectul studiat sau pentru profesia exercitată“. În *Iubirea și Occidentul*, Denis de Rougemont merge chiar mai departe, înțelegând pasiunea ca „secătuire a conștiinței golite de orice diversitate, obsesie a imaginației concentrate asupra unei singure viziuni.“

Din Antichitate și până în secolul al XVI-lea, majoritatea filosofilor și teologilor priviseră pasiunile ca amenințări ale sufletului, obstacole în calea lui spre mântuire. O întreagă literatură neoplatonică și neostoică, apărută în această perioadă, semnată fie de clerici, fie de călugări, realiza un tablou al pasiunilor omenești și insista asupra necesității dominării acestora. În jurul anului 1600, juristul

și moralistul Guillaume du Vair încercase să împace în scrierile sale, precum *Despre statornicie și consolare în nenorocirile obștești* sau *Filosofia morală a stoicilor* viziunea creștină și cea stoică, recomandând o morală activă, care implică orientarea conștiință a pasiunilor către cele mai nobile idealuri. Dacă astăzi pasiunea este asociată cu libertatea spiritului, cu participarea noastră la jocul liber al imaginației, acest lucru se datorează Renașterii, ce înfățișase omul ca o ființă prin excelență pasională și, mai apoi, paradigmei raționaliste, impuse în Epoca Luminilor, care credea în emanciparea umanității prin știință, în eliberarea sa de dogmele religioase, în posibilitatea cunoașterii pe cale rațională a mecanismului perfect alcătuit al universului. Dacă stoicismul antic și apoi scolastica medievală demonizaseră pasiunile, considerându-le „boli ale sufletului“, ce trebuie vindecate, gânditorul francez René Descartes, în *Tratatul despre pasiuni*, tipărit în 1649, își propune

să depășească retorica religioasă a vremii, vorbind despre pasiuni, nu în calitate de moralist, ci pornind de la științele naturii, tratându-le din punct de vedere fiziologic, într-o lucrare ce anticipă neurofiziologia modernă.

Descartes aprofundează aici problema interacțiunii dintre „suflet“ (*res cogitans*) și „trup“ (*res extensa*), primul reprezentând substanța imaterială, spirituală a omului, iar celălalt — substanța materială, creată. Între cele două se credea că nu există nicio continuitate de esență, cu toate acestea, filosoful francez fiind nevoit să admită, în urma observațiilor, că anumite porniri sufletești se răsfrâng și asupra funcțiilor somatice. Pasiunile, așa cum sunt înțelese de către el, corespund unei sfere destul de largi de cuprindere, înglobând atât ceea ce am numi astăzi emoții, cât și senzații sau percepții. Preluat din vocabularul scolastic, termenul „pasiune“ este definit la Descartes în antiteză cu cel de „acțiune“, fiind

© FITS 1994-2018

înțeles ca tot ceea ce sufletul primește în mod pasiv de la un principiu activ, după cum sugerează și verbul latin „patior” („a suferi, a păți”). Prin urmare, pentru Descartes „pasiune” înseamnă orice mișcare sufletească ce nu-și are originea în spiritul nostru, ci în trup, sau care este transmisă prin mecanisme ce țin de trup. Cu alte cuvinte, în această accepțiune, pasiunea nu este încă expresia unei voințe libere, ci este resimțită doar în măsura în care se face ecoul unei mișcări materiale. Suntem încă departe de perspectiva psihologică a secolului XX, pentru care pasiunea este tocmai acel imbold ce îndeamnă la acțiune la nonpasivitate, însă meritul lui Descartes constă în depășirea gândirii dogmatice ce asocia pasiunea cu viciul, cu patima distrugătoare și abordarea subiectului din perspectiva fiziologiei, manifestând, totodată, o atență aplecare asupra relației dintre viața psihică și cea fizică. Tratatul despre pasiuni deschide calea studierii psihologiei la modul obiectiv, ca știință, mai ales modul de

formare al senzațiilor și percepțiilor prin transmiterea spre creier a impulsului nervos primit din exterior. La mijlocul secolului XX, un alt gânditor de limbă franceză, Denis de Rougemont, propune o meditație cu accente creștine, pe tema pasiunii, înțelegând preponderent în relație cu erosul. „Nimic mai rar decât o pasiune veritabilă, căci ea presupune o foarte mare forță a imaginației creatoare, dispoziții spirituale în același timp delicate și profunde, [...] o putere excepțională de concentrare, adică de fidelitate”, notează acesta în cartea sa, *Partea diavolului*. Denis de Rougemont consideră că, datorită rarității sale, pasiunea este pentru sentimentul normal ceea ce mistică reprezintă pentru religia medie. Pasiunea înseamnă intensitate a emoțiilor, dăruire totală, capacitate de surmontare a tuturor obstacolelor, deci o serie de calități de excepție, dar care, avertizează filozoful, pot oricând să își arate și latura întunecată. „Din cauza aceasta, pasiunea poate să fie

locul celei mai mare intensități vitale, tot așa cum poate deveni agentul nihilismului celui mai virulent.” Dragostea și pasiunea se pot transforma ușor în ură, generozitatea în egoism, fericirea în suferință, fiindcă diavolul pândeste la colț orice ființă înclinată spre exces și mistificare a realității. Din acest motiv, singura soluție ca pasiunea să nu se transforme în reversul său, este, în opinia lui Denis de Rougemont, „regula de aur a iubirii pentru aproapele, acea *agapé* care singură poate înfrâna *erosul* nostru și a-l salva de propriile furii.” Un alt avatar al termenului de „pasiune” se regăsește la finalul secolului XX, preponderent în literatura motivațională, fiind înțeles nu atât în relație cu persoanele din jurul nostru, ci cu acțiunile pe care le întreprindem, cu o numită viziune asupra existenței. Să iubești ceea ce faci, să te dedici unei cauze, să fii consecvent în alegerile tale, să-ți valorifici propriul potențial, sunt toate deziderate ale unui mod de a fi plin de pasiune, de entuziasm, de curiozitate și generozitate față de lumea ce ne înconjoară. Omul este îndemnat să își înfrunte temerile, să privească cu interes în jurul său, să caute mereu noi valențe pozitive ale realității, să descopere acele elemente care îl încarcă pozitiv și îi conferă energie pentru a-și depăși limitele. Cheia succesului este pasiunea și credința într-un ideal. În această ecuație, imaginația are un rol hotărâtor, fiindcă ea prefigurează rezultatele așteptate, pregătește terenul pentru succesele viitoare.

Din această perspectivă, tema „Pasiune” se potrivește perfect ediției aniversare a Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu, acest proiect început cu pasiune și dăruire, continuat cu perseverență și abnegație de-a lungul anilor, în ciuda obstacolelor inerente. Fără viziune, imaginație și dorința înflăcărată de a reuși, nimic nu ar fi fost posibil. Atunci când este vorba despre lucrul bine făcut, despre nevoia de a împărtăși cu ceilalți frumosul, pasiunea nu poate avea decât valențe pozitive. Ea este sinonimă cu însăși energia vitală, este participare la Creație, într-un sens aproape mistic.

Passionnément

 ANASTASIA GAVRILOVICI

Privit în geneza lui interioară, Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu și-a conturat tot mai clar identitatea prin plasarea fiecărei ediții sub umbrela unei tematici provocatoare și ofertante, impunându-se ca fenomen multicultural cu mize bine delimitate, încă de la început. Deși ideea unei borne tematice poate părea la prima vedere restrictivă și limitativă, sensul este acela de a fixa niște coordonate necesare pentru a putea decodifica nu doar mecanismul de selectare a spectacolelor din festival și planificarea artistică a acestuia, dar mai ales pentru a identifica niște repere ce alcătuiesc nucleul ideatic al artelor în prezent. Simptomatice, în acest sens, sunt și cuvintele (devenite niște adevărate geamanduri conceptuale) sub semnul cărora au stat edițiile FITS și care au scos în evidență o atenție deosebită acordată sincronizării cu probleme actuale, cu întâmplările din irealitatea imediată, ca să folosesc formula lui Max Blecher. La fel ca poezia, teatrul se comportă ca un seismograf sensibil, capabil să înregistreze până și cele mai subtile unde, motiv pentru care, schimbând ce este de schimbat, temele care au patronat festivalul în ultimii pot fi receptate și din această perspectivă. Câteva dintre cele mai sugestive în acest sens ar putea fi *Toleranță*, *Violență*, *Unicitate în diversitate*, *Comunități*, *Crize*. *Cultura face diferența*, *Iubire*, însă acestea sunt doar o mică parte din cele 25 de cuvinte-cheie a căror încărcătură semantică demonstrează exact congruența dintre realitatea reală și realitatea artelor, consubstanțialitatea lor. În 2018, FITS propune *Pasiune*, rezumând și punctând, poate involuntar, forța care a pus pe picioare și a fortificat

în ultimii 25 de ani constructul artistic care este astăzi Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu și care comprimă și conține mapamondul într-un singur oraș timp de zece zile. Într-adevăr, FITS este despre pasiune, despre abnegația și anduranța atât a organizatorilor și a celor implicați în mod direct în festival, cât și a publicului. Lărgind puțin cercul, nu este vorba doar despre pasiune pentru și în teatru, ci despre dominația pasiunii și prin pasiune în general în viață, despre toate modurile în care ea se prezintă ca element constitutiv al lumii. La o analiză mai aplicată se poate observa, privind prin lentila *pasiunii* spre programul de anul acesta, că spectacolele gravitează ca niște electroni în jurul acestei teme. *Clusterul* de reprezentații cuprinde numeroase puneri în scenă a căror trăsătură cardinală este pasiunea în diferitele ei accepții, de la pulsione, dorință, plăcere, instinct, expresie a erotismului și trapă a senzorialității la preaplin emoțional, imaginație explozivă, ieșiri din matcă ale intelectului cauzate de o inteligență debordantă, de un exces de trăire. E suficient să ne amintim cum este redată Noaptea Valpurgiei din *Faust*, sau să ne uităm la titlul câtorva dintre piesele incluse în program pentru a înțelege felul în care teatrul realizează conjuncția cu limbajul, cu semantica. Punctul de convergență al unor spectacole de teatru precum *Din jale se intrupează Electra*, *Karamazovii*, *Iubirea la oameni*, *Între rațiune și pasiune*, *Maestrul și Margareta*, *Medea*, *Written in Rage* sau de dans, ca *Hieronymus Bosch: Grădina desfătărilor*, *Între control și nebulie* sau *Sânge și lumină* este, așa cum semnaleză subiectul sau titulatura de impact, pasiunea, cu tot dinamismul ei. Plasând în centrul ediției din 2018 această temă vastă, FITS pare să illustreze

o realitate plină de contradicții, o *coincidentia oppositorum*. Pe de-o parte, conglomeratul de spectacole care tratează, într-un fel sau altul, pasiunea este racordat la situații desprinse din existența palpabilă, din date concrete ale realității, evidențiind relația simbiotică a umanității cu pasiunea, modul în care ea funcționează ca un motor al societății. Pe de altă parte, dincolo de imitarea realității, de (de)formarea imaginii ei prin *mise en scène*-uri, festivalul reușește, an de an, să creeze un spațiu al ideilor pure, al emoțiilor pure, epurată de individualitatea umană, în care actorul și, prin extrapolare, omul, nu mai este decât un reflex, așa cum visa Artaud. Creând premisele unui mod nou de a vorbi despre teatru sub auspiciile unei teme ca pasiunea, FITS surprinde publicul din nou prin sincretismul bine dozat, oferind o experiență sinestezică, în care teatrul se confundă cu dansul, cu *performance*-ul, cu muzica, unde imaginile și sensurile se dizolvă unele într-altele, astfel încât nu se mai poate spune limpede care a derivat din care și în ce s-a transformat. Exact cum se întâmplă cu literele, sunetele și cuvintele în textul poetului și performerului suprarrealist Gherasim Luca, *Passionnément*, pentru că acesta e efectul pasiunii: anularea granițelor, dinamitarea convențiilor în vederea construirii unui teren pe care artele să se amalgameze, să vibreze la același voltaj.

Ce poate urma după iubire și pasiune? Corpul. Corpul ca liant între pasiune și iubire, ca parte integrată și integrantă a dragostei, corpul ca obiect și subiect în artele spectacolului, corpul ca instrument, corpul costumat, machiat, plasat în lumina reflectoarelor, corpul ca rol și rolul de corp.

25
FITS

**UNDE SE TERMINĂ POVESTEA DE PE SCENĂ,
ÎNCEPE VIAȚA ADEVĂRATĂ**

Partener oficial al Festivalului Internațional de Teatru de la Sibiu

FAB. C
FABRICA DE CULTURĂ UNICREDIT

Pentru acces la spectacolele preferate,
descarcă aplicația FITS 2018 din:
 App Store Google Play

De 25 de ori, Bravo!
UniCredit Bank susține Fabrica de Cultură
și Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu
la a 25-a ediție.

 UniCredit Bank

„Pasiunea” pentru teatru și artă. Forța celor vizionari

✍ ALBA STANCIU

Legată de principiile fundamentale ale Festivalului Internațional de Teatru de la Sibiu, încă de la începutul său în anii '90, pasiunea a „însoțit” fără încetare continua amplificare a acestui fenomen cultural, a „adunat” de fiecare dată artiștii și audiența, a favorizat întâlniri unice între individ și spectacol. Este vorba de etalări ale acesteia, expusă în cele mai diverse moduri, de la pasiunea „celui ce consumă” arta, la motivația și curiozitatea care îl duce în sala de spectacol, la pasiunea privită ca cel mai puternic „motor” al marilor inovații, ca portret al învingătorului, și, înainte de toate, al artistului. Pasiunea susține creația, autenticitatea, ambiția artistului de a fi unic, original, este

însoțită de momentul de transă creativă, stimulează incredibile eforturi ale minții, conduce către „starea de creație”. Această calitate a minții umane a generat mereu evenimente unice, de la momentele cele mai importante ale istoriei omenirii, până la fenomene culturale ample, care au influențat ireversibil fizionomia spirituală a unei comunități, subliniind identitatea sa. Este și cazul festivalurilor de teatru sau operă, care nu au apărut datorită momentelor economice echilibrate, ci ca rezultat și expresie a nevoii disperate de cultură și calitate. În acest context ceea ce a antrenat construcția unei structuri care să susțină arta – și, mai ales, puterea de a continua – este, fără îndoială, pasiunea care devine o expresie sinonimă cu îndrăzneala, cu perseverența, cu munca ce depășește

rezistența fizică și mentală, activează cele mai nebănuite resurse interioare, oferă treptat condițiile prielnice afirmării propriei individualități. Este un refugiu, o salvare, într-un mediu foarte personal, oferă protecție, regenerare mentală și emoțională. Pasiunea înseamnă totodată aspirația, nevoia de a crea, de a proiecta propriile planuri către mize crescânde, provocate de limite și „imposibil”, generând valori în continuă ascensiune, orientate către excelență, susținute de rezistența menținerii convingerilor și a valorilor artistice și umane. Aceasta a demonstrat în permanență cea mai puternică componentă mentală care a stimulat evoluția și construcția personală, auto-depășirea, ambiția de a trece cu dezinvoltură peste impedimente fie mediocre, fie dificile, activând „nevoia”

de „salt înainte”, învingând frica de risc. Pentru un artist sau *leader*, pasiunea înseamnă viziune, procesul conștient sau nu de transformare a efortului și neputinței în momente sublime ale creației artistice și forță a inițiativei. Acesta înseamnă ambițioase procese de explorare și de căutare de soluții, mereu ingenioase, pentru depășirea obstacolelor și realizarea obiectivelor, cercetare, documentarea, toate acestea constituind baza creației artei, ușurând de cele mai multe ori „agonia” momentelor de neputință, activând energia necesară (chiar obsesia) parcursului unui drum de multe ori lung și anevoios în direcția devenirii artistice. Ceea ce subliniază în permanență întâlnirile, conferințele, discuțiile din cadrul Festivalului Internațional de Teatru de la Sibiu nu sunt doar expuneri de „poetici” sau de teorii noi, menite să „explice” teatrul sau să ofere chei de descifrare a unui stil sau a amprentei inconfundabile a unui artist, ci expun mai ales povești foarte personale, care, în esență, se referă la istorisirii ale pasiunii pentru meseria aleasă (munca orientată către țeluri nobile, depășind epuizarea fizică și mentală, sacrificiul, investițiile necondiționate materiale, spirituale, emoționale), ceea ce a condus treptat către cariere fulminante și care au generat schimbări de direcții în arta spectacolului. Cu siguranță, pasiunea este povestea vieții artistului și a modului în care este creată opera de artă, însoțește conturarea și materializarea „lunii” pe care o extrage din imaginar, o suprapune lungului proces de acumulare a unei tehnici, perseverenței, curajului orientat în direcția experimentului, a originalității. Pasiunea unește aspirațiile comune, iubirea pentru artă elimină diferențele umane, conflictele, tensiunile, construind un mediu funcțional și prielnic pentru o entitate artistică (cum este un festival) ce are nevoie de un echilibru perfect, de o structură organizatorică ce funcționează ca un organism viu. Motivează unul dintre cele mai valoroase momente de întâlnire între oameni, un *communitas*, un mediu ce favorizează bucuria comună.

**Energia care
ne aduce împreună**

e-on

Îți oferim mai mult în fiecare zi
Avem soluții energetice competitive
și de încredere, pentru confortul tău.
Descoperă produsul care ți se potrivește!

eon.ro

În numele tău...

✎ DIANA NECHIT

De câte ori trebuie să scriu despre subiecte de acest tip și având în față această dublă constrângere, cea tematică, fatală prin diversitate și nuanțe, dar și restrictivă, prin frica și angoasa în fața locului comun, a clișeului și cea formală, cantitativă, formativă, simt neputința și blocajul celui ce a atins doar la suprafață, a frolat cu degete nesigure reprezentările succesive, filosofice, poetice, retorice, psihologice, teologice, plastice ale termenului „pasiune”. De unde să începi, până unde să mergi, prin ce unghere să cauți un fir al Ariadnei, cum să surprinzi cu pasiune, pasional și pasionant, patima, focul, flama și nefastul generat de acest *motor* al

acțiunii umane, al acestui principiu activ al marilor tragedii, dar și descoperiri ale umanității, generator de extaz și agonie, plăcere și nebulie, sublim și grotesc? Pasiunea, pasiunile sunt cele care le-au condus pe oameni în judecățile lor spre durere sau plăcere: furia, mila, frica, calmul, prietenia, rușinea, îndrăzneala, emulația sau disprețul, tot atâtea dispoziții ale spiritului și ale cărnii, pulsații necontrolate, inhibitate sau revărsate ce i-au băntuit atât pe oamenii Antichității cât și pe cei ai timpurilor moderne. Încă de atunci pasiunea, pasiunile au fost considerate reversul rațiunii, într-o antinomie clasică ce opune afecte fluctuante și variabile în funcție de epoci. Dacă pentru Aristotel nu toate pasiunile sunt negative, ci reprezintă mai degrabă o emoție,

viziunea stoicilor le recrutează doar pe cele ce țin de exces și ale căror consecințe sunt nefaste, uneori fatale. Concepția creștină asupra pasiunilor nu relevă atât despre fizică și teoriile cosmogonice ale Anticilor cât despre metafizică, etică, filosofie și teologie. Pasiunea devine sinonimă cu *receptivitatea* și orice ființă care aderă la principiile acțiunii și care se află sub influența unei cauze active devine subiectul pasiv al acestei cauze sau acțiuni. Rezultatul, că se află de partea fastului sau al nefastului, deja nu mai contează, iar pasiunea, patima, și-a primit deja tributul de contemplație și resemnare... Suferințele trupului și ale sufletului erau mărturiile ale iubirii pentru Hristos. Pentru mistici, pasiunea era râvnită cu ardoare, exaltată, dar și creatoare, percepută

ca un har divin, mereu tulburătoare, chiar periculoasă fiindcă iubirea divină arde, prea puternică pentru natura umană. De un alt foc s-au contaminat și eroinele tragice, duale și antagonice în prioritizarea unui instinct sau a altuia, iubire și datorie, iubire și onoare, iubire și sacrificiu. Mereu a existat această sete a unei combustii totale, de consumare a întregii predispoziții naturale a indivizilor spre fatalitate și revoltă. Dar și de purificare, de ispășire a tulburărilor dictate de clocotul cărnii asupra rațiunii, a regulilor asupra dezordinii prin care pasiunea a otrăvit sângele eroilor tragediilor antice și clasice. În ce prăpăstii ametoare, în ce vertijuri profunde ale pasiunii s-au cufundat pentru a se avânta și mai adânc Fedrele și Antigonele tragediei, Ximenele și Berenicele, ducese și zeițe, muritoare frumoase și mândre regine ce au îndrăznit și au gustat din plin din *pathos*, au pățimit și au renăscut în amfiteatrele arse de soare ale Greciei, în templele iubirii și ale morții, pe scenele de purpură și aur sau pe scândura goală ale teatrelor moderne. *Passio* și *Perturbatio* al latinilor imprimă ideea de mișcare, *motus animi* fiind un principiu al dezordinii provocate de pasiuni asupra spiritului. Retorica latină a celebrat elocvența acestui zel înflăcărat și este un model de descriere al pasiunilor preluat de Descartes în al său *Tratat despre pasiuni*. De atunci, Literatura, Opera, Teatrul, mândre moștenitoare ale Retoricii, au devenit locurile privilegiate ale reprezentării pasiunii. Din secolul XVI, XVIII, termenul începe să primească sensurile moderne contaminate de ideea suferinței în dragoste, pasiunea devenind sinonimă cu iubirea pasională dar și cu ideea de ambiție, de glorie. Rațiunea sau *pasiunea calmă* se opune celei violente, afectelor generatoare de vicii și dereglări ale trupului și spiritului. Dar ce materie sensibilă pentru trăirile intense ale personajelor lui Diderot, Choderlos de Laclos sau Madame de Lafayette... De câte ori lectura acestor pagini nu a descătușat aproape o mistică mondenă a pasiunilor în roșea pală de pe obrajii tinerelor fecioare de pretutindeni!... Romanticii situează termenul definitiv în zona creației.

© FITS 1994-2018

Pasionalul, pasionatul, departe de a fi o ființă manipulată, se proiectează în viață cu întreaga voință pe care i-o conferă adevărul subiectiv. Modernii leagă tot mai mult termenul de ideea de afecte, de emoții negative, iar majoritatea pasiunilor antice și clasice au devenit fie virtuți, fie vicii. Dacă pluralul include o semantică a negativului, a interzisului, fiind sinonimă cu stările amoroase (gelozie, pasiune amoroasă), cu stările de adicție (jocul), sau cu dorințele de putere, singularul reiterează sensul dat de romantici și devine motorul existenței. Viața este ludică și, totodată, dramatică, aventura pasională se așeză cu obstacole și piedici, iar lupta, tenacitatea devin resorturile intime ale unui tip de exaltare activă. Pasionatul / pasionalul nu mai este un contemplativ, un reflexiv,

ci devine un principiu activ, un spirit implicat, un cuceritor, un extrovertit mereu îndreptat spre celălalt și mai puțin spre sine. Muzele se plimbă din nou pe străzile cetății, teatrul se deschide cu pasiune spre celălalt, coboară din temple și săli spre piață, iar pasiunea dansează cu tălpile goale la braț cu regii, dar și cu bufonii. Astfel, devine de la sine înțeles că principiu activ care mișcă resorturile acestui agregat aproape hiperbolic și fantastic ce adună pasiuni și patimi sub același nume nu poate fi decât pasiunea, la limită cu extazul și cu agonia, cu gloria și cu umilința, cu iubirea și tandrețea, dăruită toată nouă, pasionalilor pasionați de toată pasiunea ce înnebunește Sibiul de un sfert de veac îndrăgostit de teatru!

In perturbatio veritas

✎ DIANA ILIE

Ediția de anul acesta a Festivalului Internațional de Teatru de la Sibiu se deschide sub imperiul PASIUNII. Termenul a fost ales să desemneze întreaga desfășurare de forțe pe care am șansa, pentru prima oară, după o îndelungată așteptare, să le privesc și să le descriu în tușe profund subiective. De altfel, nu cred că există interpretări coerente fără recursul la propria viață interioară și, poate, chiar acest fapt ne îndeamnă să facem apel la resortul de pasiune care ne traversează ca un fir roșu întreaga voință de apropiere și de (re)prezentare în fața necunoscutului. Tot ea ne motivează să ne debarșăm de propriile temeri și să ajungem la o cunoaștere reală a Celuilalt, ba chiar ridică *punți*¹ între spațiile vidate de sens dintre oameni. Cu alte cuvinte, „conectează binarități”, așa cum denușește Rosi Braidotti *legăturile* apărute între bărbați și femei, trecut și prezent, natură și tehnologie, dând un sens devenirii subiectivale a lumii.

Există, așadar, o *energie* nelimitată și o dorință de a ne însuși fațetele lumii înconjurătoare, de a le aduce împreună, față către față înțelegerii. Tocmai acesta este motivul pentru care avem o constantă nevoie de reafirmare a impulsului care ne împinge spre conexiune și înnodarea de legături. Aceeași pasiune îndeplinește funcția vitală de translație a incomunicabilului propriei ființe. Din dorința intimă de cunoaștere, apar adevărate demonstrații de forță. Or, miza pe care o ridică festivalul devine chiar întâlnirea unui Celuilalt, fie el un dat cultural, artistic, omenesc. Iată cum

¹ În text au fost strecurăți toți termenii care au ghidat parcursul celorlalte ediții ale Festivalului Internațional de Teatru de la Sibiu, „pasiunea” fiind rama acestui tablou *multifațetat*.

devine posibil un *dialog* între părți îndepărtate de lume, fiind solicitată o umanitate care să se descrie prin armonie și încredere între alterități. Sibiul pare a pune cap la cap, cu multă pricepere, toate aceste idei divergente, întreaga putere de convingere a celor implicați fiind extrasă din respectul față de *diferențele* care îi alcătuiesc.

De la *iubire*, termenul care a marcat desfășurarea ediției de anul trecut, la pasiune, acesta pare a fi cursul natural al fenomenelor care se succed în mintea oricărui spectator când își pune întrebări cu privire la festival. Dacă iubirea celor prezenți pentru teatru îi aduce laolaltă,

pasiunea îi unește sub *semnul* unei dăruiri totale. E nevoie de un liant pentru a transforma o mulțime într-un public fidel, iar responsabilitatea aceasta le-a revenit tuturor celor care s-au lăsat cucerii de spiritul festivalului sibian. Oamenii au preluat o *moștenire* culturală, ca apoi să învețe cum să perpetueze ceea ce s-a născut din tradiție. Ca atare, au găsit o soluție non-invazivă pentru a face cu puțință împărtășirea lumii (termeni propuși de Luce Irigaray) sub auspiciul *toleranței* și al atenției față de Celălalt. Tocmai apariția și manifestarea în *diversitate* a pasiunii față de teatru, dans, muzică, film, literatură, demonstrații, imagini și mișcare

crează un spațiu comun al exprimării și transformă FITS într-o zonă fecundă a *provocărilor* însușite și chiar depășite. Ce oferă artiștii în schimbul interesului manifestat de public? Sute de exemple zilnice ale pasiunii lor față de *identitatea* culturală pe care o întrupează și înfățișează (fără interdicții) pe scenele mai mult sau mai puțin convenționale ale orașului.

Puzzle-uri contemporane în ritmurile *Decalogului*, cupluri colorate și energice sau, dimpotrivă, parcă scoase din istoria tragică a umanității, arte marțiale cu profunde implicații interioare, experiențe senzoriale ajunse la paroxism, comedii efervescente, dialoguri muzicale sau scene în care sunetul lipsește cu desăvârșire, tributuri aduse tradiției sau *alternative* complet actuale, ritualuri poetice, răstălmăciri și combinații insolite de elemente vizuale și auditive, *inovații* tehnice și instalații stradale, acestea sunt doar câteva mostre de *creativitate* scenică pe care oricine le poate experimenta în zilele următoare la festival. Relația instaurată între *comunitățile* participante se descrie, așa cum bine puteți vedea, precum o cedare și o acceptare reciprocă a reperelor afective care le-au reunit.

De ce pasiunea pare alegerea potrivită pentru a simboliza spiritul festivalului? Poate pentru că pasiunea era nevoia intempestivă a oamenilor de a se apropia, de a *crește* împreună și de a stinge *violența* discrepanțelor dintre culturi, acea nevoie primară de a descoperi o realitate alternativă și de a „reîntrona conștiința umană”, cum ar fi spus Nae Ionescu, referindu-se la întoarcerea lumii la funcțiile ei normale. Derivă din această nevoie o naturalețe și un firesc ale legăturilor dintre oameni care mă poartă cu gândul la ce ar putea urma post-pasiune. Imaginea care îmi apare aproape imediat în minte este una a EMPATIEI, deoarece s-a turnat deja fundația încrederii în cel de lângă noi.

Ce ne mai rămâne este să surprindem semnificațiile profunde ale acestei încrederi și să facem din empatie temeiul nostru pasional.

FAB. C
FABRICA DE CULTURĂ UNICREDIT

Pentru acces la spectacolele preferate, descarcă aplicația FITS 2018 din:
 App Store Google Play

De 25 de ori, Bravo!
 UniCredit Bank susține
 Fabrica de Cultură și Festivalul
 Internațional de Teatru de la
 Sibiu la a 25-a ediție.

UniCredit Bank

Pasiune... mai este oare timp?

 DORIANA TĂUT

România: 2018. Departe de viața politică, sau chiar de ambiții europene, se poate resimți la nivel național o perimare a motivațiilor. Ne aflăm într-o puternică criză educațională și căutăm răspunsuri departe, în statele vecine sau dăm vina pe sistem. Cu toate acestea, câți dintre noi își asumă riscul de a-și urma visul, de a căuta oricât timp este nevoie acel ceva care ne determină să înțelegem lumea și să ne găsim un loc în ea. Este trist, atunci când privești în jur și vezi oamenii cu care ai crescut supunând-se unor principii moștenite generațional și nu asumate cu bucurie... cu pasiune. La douăzeci și cinci de ani de existență, FITS alege să dezvăluie anul acesta una dintre tainele ce se ascund în spatele scenei, acel factor determinant care te convinge să pășești în fața cortinei din nou și din nou, indiferent dacă, uneori, miza este mare și poate ajungi să dai mai mult din ființa ta scenei decât celor din jur. Pasiunea este acea virtute care a rămas uitată în tumultul politic contemporan, acea calitate care poate să pornească mecanismul educativ și, nu în cele din urmă, este unul din puținele ingrediente care ne fac fericiți. Pe de o parte mistificatoare, pasiunea te poate purta pe cele mai înalte culmi ale succesului, dar îți poate îmblânzi și cele mai crunte suferințe. Tema de anul acesta a Festivalului Internațional de Teatru de la Sibiu poate fi un mesaj către o societate cu atenția distrasă, o societate în care performanța este cerută fără să ne întrebăm măcar dacă viața celui de aproape este una fericită și dacă micuțul pe care visăm să îl transformăm într-un manager de succes nu ar fi mai

fericit făcând apicultură. În contextul în care majoritatea meșteșugurilor sunt înlocuite cu mașinării, singura artă cu oameni vii, începută și ea ca un meșteșug (*comedia dell'arte* = meșteșugul comediei) a dăinuit și alimentează „eu”-rile curioase de pretutindeni.

Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu este un context cu atât mai magic cu cât reunește oameni pasionați de teatru de pe toate meleagurile aducând laolaltă artiști ce vin din țări unde teatrul este un lux sau unde actorii încă se bucură de o reputație precară, cu star-uri de pe Broadway și mari cercetători intrați deja în istoria artei spectacolului. „Ce-i mână pe ei în luptă?” este mult mai simplu decât ne putem imagina: pasiunea. Eram în anul I la actorie, când profesorul nostru Virgil Flonda ne-a spus să ne lăsăm de teatru înainte să începem. „Teatrul e ca o flacăra ce te mistuie și te face să strălucești în același timp”, spunea el, în timp ce noi îl priveam determinați: știam prin ce trecusem să ajungem acolo, cât ne luptaserăm cu noi înșine pentru a ne asigura că acesta este drumul pe care vrem să-l alegem, cât ne-am zbatut să înfrângem temerile și nesiguranța familiei, cum, în permanență, ne învingeam propria nesiguranță. Nu puteam renunța și nu am renunțat. Aceeași flacăra o văd în fiecare an pe străzile Sibiului în ochii miilor de artiști veniți de pretutindeni dornici să dăruiască necondiționat o parte din cultura lor și din bucuria lor publicului Sibian. Forfota urbană pe care o experimentăm zilnic se schimbă în timpul festivalului o dată cu întreaga dinamică a orașului. Peste tot în jur sunt turiști curioși, artiști dornici să ia pulsul unor altfel de oameni, studenți

și voluntari grăbiți să nu piardă nici un spectacol, mari critici de teatru baladând între două conferințe, instalații uriașe pe pietonală și localnicii oprindu-se și ei pentru o clipă în tot demersul lor cotidian, pentru a inspira puțin aer de occident. Toată această bucurie este posibilă numai datorită oamenilor care se bucură de meseria lor și care știu să urce pe scenă și să dăruiască cu pasiune trăirile și experiența lor de viață. Și atunci, observând contrastul dintre ritmicitatea zilnică și puseul dinamic din timpul festivalului, nu putem să nu ne întrebăm o clipă: mai este oare timp să mai recuperăm ceva? Mai știm când am pus ultima oară mâna pe culori, sau când am sculptat o bărcuță de lemn? Când am plantat ultima oară un nou cireș în curte sau când am citit o carte, sau, poate cel mai important, când ne-am oprit ultima oară să luăm o gură de aer, să privim luminoși în jur și să râdem de fericire? Au trecut vremurile alea... ne gândim, poate, nostalgici dar există un loc de refugiu în inima urbei, un spațiu unde timpul se oprește, se poate și întoarce sau poate chiar sălta în viitor, unde orice e posibil și unde suferința se termină cu un gong: teatrul – un spațiu al iluziilor perfecte și al celor mai mari rătăcirii. O oglindă pitită între cuvinte sau imagini ne privește necruțătoare din spatele cortinei dar ne lasă uneori să alegem să nu ne privim în ea. Pășind ușurat pe sub colonadă te gândești că te-a cruțat și nu porți în tine nici o temă de gândire sau de analiză, dar atunci poți să simți căldura pe care ai primit-o și care îți face seara mai frumoasă: pasiunea și bucuria artiștilor care au învățat să își iubească meseria și să o transforme într-un fel de viață: a fi sau a nu fi.

pentru
ȘPRIȚURI PERFECTE

AQUA
CARPATICA
Forte

Festival-cetate în orașul festival

✎ ANDREEA TUDOSĂ

© FITS 2014 Sebastian Marcovici

Un festival de importanță Festivalului Internațional de Teatru de la Sibiu poate exista doar într-o comunitate care, inițial, a avut nevoie de acest proiect ca și catalizator socio-cultural, impregnându-se, mai apoi, în circuitul viu al orașului. Astfel, orașul respiră și expiră cultură, fiind consumator și distribuitor în același timp. Pentru ca un festival să însemne sărbătoare, negocierea dintre factorii sociali și cei culturali determină de la an la an o schimbare în peisajul local, ce se reflectă în dezvoltarea mediului cultural și în explorările artistice – în acest sens, programul teatrului local și al festivalului sunt două exemple evidente.

Așa cum se poate observa în cazul Sibiului, dezvoltarea orașului este direct proporțională cu evoluția festivalului.

Astfel, afirmația că „Sibiul este casă a festivalului de teatru.” secundă premisa „festivalul și-a construit adăpost în Sibiu”. Sibiul, desigur, ar fi existat pe hartă indiferent de crearea festivalului și continuă să existe independent de acest proiect. Însă, varietatea beneficiilor este încapsulată de temele sub semnul cărora festivalul se regenerează și regenerează orașul în fiecare vară. Acest articol va categorisi temele festivalului pe baza a două criterii: rolul de catalizator pentru comunitatea locală, pe de o parte, cu implicațiile la nivel social și modul în care se reflectă într-un context extins, internațional,

apoi caracterul festivalier, pe de altă parte, care conține celebrări retrospective și gesturi de grațitudine colectivă față de timp și de oameni.

FITS: festival-cetate

„Renovarea” culturală a orașului a început cu anul 1993, cu primele două ediții ale festivalului, pregătind publicul și scena sibiană pentru un asalt de idei care va deschide oportunitatea unei sincronizări cu mișcările artistice internaționale. Începând cu anul 1995, tema festivalului are caracter instructiv, precum „Toleranță”, „Violență”, „Identitate” și „Legături”. Acestea sunt etape necesare acceptării de sine și extinderii curtoaziei culturale către alte identități și forme artistice. Apoi au fost „Provocări” și „Punți”, „Moșteniri” care ne țin „Împreună”, „Întrebări” și „Crize” prin care „Cultura Face Diferența” și aduce „Unicitate în Diversitate”. Temele festivalului, care se referă la probleme universale ce se reflectă în comunitatea locală și contribuie la identitatea orașului, se extind gradual de la Sibiu local la Sibiu în context internațional. Identitatea culturală a orașului iese în relief prin unicitate în diversitate, un concept care marchează unicitatea orașului în dinamica festivalieră din România și care plasează Sibiu drept parte componentă de bază a unui mecanism universal. Acest mecanism constă în dialog artistic și schimb cultural și este menținut de marile rețele de socializare din lume, la nivelul întâlnirii și al regăsirii performative, Edinburgh, Avignon și Sibiu fiind cele mai semnificative din Europa. Anterior acestei asocieri la nivel internațional, festivalul a modelat orașul pentru a putea susține progresul cultural-artistic și pentru a educa publicul sibian, devenind, astfel, un festival-cetate.

Sibiu – orașul festival

Ridicarea Sibiului la statutul de gazdă a festivalului nu ar fi fost posibilă fără dezvoltarea constantă a orașului, imediat după primul impuls, din 1993. Turismul cultural a deschis posibilitatea promovării lăcașurilor de cult din zonă și a atracțiilor naturale care astăzi fac parte nu doar din identitatea țării și a

regiunii, dar din identitatea festivalului. Creativitatea a creat „Punți”, astfel că „Măine” există cu „Energii” pe care, sub alte circumstanțe, orașul nu le-ar fi atras. „Măinele” de azi este provocator, „Construind Încredere” prin festival am „Construit Încredere” în oameni, în libertate artistică și în Inovații. Orașul este în festival timp de zece zile pe an, însă orașul festival este *alter-ego*-ul Sibiului, câștigat încă de la prima ediție. Școala de teatru și management cultural, cele două teatre de stat și companiile de teatru privat, transformă orașul într-un mediu vibrant, ospitalier, ce inspiră și instigă la creație și cunoaștere prin artă. Întrebări în „Dialog” denotă sinceritate, iar „Iubirea” și „Pasiunea” sunt două elemente necesare vieții în și prin artă.

La 25 de ani de festival, „Pasiunea” pentru teatru și „Iubirea” de oameni transpar printr-un elogiu al excelenței, iar angajamentul pe care festivalul și l-a luat necondiționat față de comunitatea locală și internațională este onorat dincolo de orice așteptări prin calitatea spectacolelor și un discurs artistic inovativ la nivel de program de festival. Gândirea critică și creativă sunt două instrumente pe care organizatorii festivalului le folosesc cu măiestrie deși, în mod paradoxal, găsim exemple limitate în societatea românească contemporană de utilizare a acestor tehnici.

Principala recompensă a echipei pentru efortul investit în organizarea fiecărei ediții de festival constă în numărul de spectatori care au șansa de a viziona spectacole și de a participa la evenimente culturale și gradul de vizibilitate pe care artiști internaționali îl obțin prin prisma festivalului. Însă 25 de ani de festival sunt mai mult decât 250 de zile de sărbătoare pentru organizatori.

25 de ani de festival sunt 25 de ani din viața teatrului și a oamenilor de teatru care au construit această moștenire culturală. Sărbătorirea gândirii critice și creative este sărbătoarea pe care Sibiul a așteptat mult prea mult să o oficializeze: este cea a sibienilor în suflet, în teatru și în gând.

MSA
FUNDAȚIA
MICHAEL SCHMIDT
STIFTUNG

25
FITS

Fado at church

Misterele Lisabonei poposesc în satele săsești **17 iunie**

Biserica fortificată din Criț, județul Brașov, ora 14.00
Concertul va fi urmat de un brunch în aer liber.

Biletele pentru concert se achiziționează online pe www.sibfest.ro sau cu rezervare la office@fundatia-michael-schmidt.org / 0742 222 452. Accesul la brunch se va face contra cost pe bază de rezervare.

Pasiune. Timp de 25 de ani la Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu

✍ RALUCA ȚURCANAȘU

S *N – a pune suflet, a iubi cu ardoare și dedicare, foc interior, ceea ce căutăm cu toții până la maturitate, viciu bun, dragoste pentru un anumit aspect al vieții, dependență de frumos, magie cotidiană**

Dacă ar exista o baghetă care să ne extragă din minte câteva concepte alăturate referitoare la „pasiune”, acestea ar fi o bună parte dintre ele. Interesant e că ele sunt congruente cu definiția Dicționarului Explicativ al Limbii Române, însă conceptual e demnă de menționat și definiția creștină, cel de-al patrulea sens de dicționar: *Compoziție muzicală bazată pe narațiunea evanghelică a patimilor*

1 Aceasta este o definiție personală și nu reflectă neapărat poziția Academiei Române și nici nu se dorește a fi perfect agreabilă lingvistic.

Mântuitorului. Aflăm prin căi scolastice că inerent conceptului de „pasiune” este, cumva, și spectacularul, *performance*-ul, ieșirea din sine către un public privitor. Dacă încercăm un plonjeu conceptual în profunzimea acestui termen și infuzăm puține studii identitare și de gen, ne trezim la un „A-ha! Moment”. Nici nu are cum să nu fie așa, pasiunea să nu fie și spectacol. În aprilie, The Photographers’s Gallery din Londra întreba vizitatorii „How much of gender is performance?” („Cât din gen este spectacol?”). De fapt, identitatea individuală (și mai apoi de grup) este spectacol și diferă, uneori mai puțin, alteori mai mult, în funcție de spectatori pe care îi avem: un spectacol la birou, un spectacol pentru prieteni, un spectacol pentru familie,

un alt spectacol pentru necunoscuți. Cu elemente comune, dar în *set-up*-uri diferite, în costume diferite, cu roluri diferite. Pentru că esența lucrurilor stă în *relațiile dintre* – de la sinapsele *dintre* neuroni, la relațiile *dintre* ființe, la relația *dintre* obiect și privitor, la relația *dintre* performer și public. Probabil că, *in extremis*, toți suntem întotdeauna între ceva și altceva, doar *ceva*-urile sunt variabile în timp și spațiu. Și iată, într-o mulțime de contexte și situații variabile identitare, ne reîntoarcem la pasiune, ca la o constanță deterministă a vieților noastre. Constantă care vine din exteriorul nostru, ne absoarbe în energia ei și continuă mai departe în afara noastră. Individul cotropit de pasiune nu se mai poate sustrage ei, acționează poate ca un actor la comanda regizorului.

Pasiunea e un „*governing energy*” și atunci când apare, puțin har, puțină magie a universului sau a divinității (cum preferați) se coboară asupra noastră, ca indivizi, sau ca grupuri. E o muză de a cărei îmbrățișare nu poți și nu vrei să fugi. Și atunci, dacă ea te definește (din nou, ca individ și ca grup) ca o structură adițională din ADN, o vei exterioriza, o vei performa, o vei integra total în ființa ta, iar oamenii din jurul tău vor deveni, automat, spectatorii pasiunii tale, care îți izvorăște din toți porii.

Considerând acest preambul, vine cumva logic ca „PASIUNE” să fie tema de guvernare a celei de-a 25-a ediție a Festivalului Internațional de Teatru de la Sibiu. Pentru că pasiunea însumează, într-un fel sau altul, toate temele anilor anteriori: „Toleranță”, pentru că lasă loc pasiunilor celorlalți și modalităților de expresie ale acestora; „Violență”, pentru că se manifestă cutremurător și fără echivoc; „Identitate” (culturală), pentru că devine definitiv pentru cel pasionat; „Legături”, pentru că e un catalizator de conexiuni între indivizi și grupuri cu pasiuni comune sau complementare; „Creativitate”. Absolut și concomitent; „Alternative”, toate căile prin care o pasiune poate ieși în exterior; „Provocări”, apar întotdeauna, oricare ar fi pasiunea care ne-a cuprins; „Punți”, punți, punți. Peste diferențe, peste granițe, peste dificultăți; „Măine”. Și mâine vom fi pasionați, chiar și poimăine și totdeauna cât focul vieții ne va ridica sufletele: „Moștenire”. Pentru că pasiunile se moștensec și pentru că pasiunile lasă moșteniri mai departe; „Semne”. Tot ceea ce iese în plan vizibil e un semn, un semn că trăim, că simțim, că societatea ne poartă pe o anume cale, că o anume sferă a activității umane e mai pregnantă social într-o anume perioadă; „Împreună”. Pentru că dacă pasiunile se leagă, se îmbină, se susțin reciproc, totul e mai puternic, mai legat și mai relevant pentru comunitatea largă; „Next”. Pentru că pasiunea aduce un „următorul”, și „următorul”, și mâine și din nou și de-a pururi;

„Energii”, pentru că ele dau corp, materialitate pasiunii; „Inovații”, ceea ce reiese din exercitarea pasiunii; „Întrebări”, nelămuriri, investigații. Oricât de motivat și pasionat ai fi, nu ai cum să evoluezi fără ele; „Comunități”, oamenii care se coagulează în jurul unui interes comun; „Crize. Cultura face diferența”. Probleme depășite de motivație, identitate definită de pasiune, cultură consumată și produsă cu pasiune; „Dialog”. Ca să ne punem pasiunile la comun; „Unicitate în diversitate”. Pentru că pasiunea pentru o temă are mii de modalități de expresie, fiecare diferită; „Growing Smart/ Smart Growing”. Pentru că pasiunea te împinge spre evoluție, spre maturizare, spre înțelepciune; „Construind încredere”. Doar cu încredere în noi înșine, în ceea ce ne propunem, cât și în partenerii, prietenii și colegii noștri au proiectele noastre șansa de a crește la realul potential, ca în povestea FITS; „Iubire”, pentru că e forța care pune lumea în mișcare, pentru că e unicul sens al vieții și pentru că alimentează și se naște din pasiune.

Tema acestui an completează și susține aniversarea unui sfert de secol al Festivalului Internațional de Teatru de la Sibiu. 25 de ani de performanță în artele spectacolului, produs autohton și, totodată, internațional. 25 ani de ani, un „majorat” al maturității (și pasiunii), o vârstă a introspecției și spiritualității, a aplecării asupra echipei și a curiozității. 25 e o încununare și validare a eforturilor de până acum, a continuării lor dar concomitent a unui nou început, cu mai multă motivație și pasiune, înțelepciune și sete de cunoaștere.

La mulți, mulți ani, FITS! îți doresc ca lumina pasiunii tale să ardă din ce în ce mai tare pe măsură ce trec anii și inima tuturor, actori, regizori, producători, spectatori, fotografi, jurnaliști, organizatori să zburde de fericirea pasiunii pe care le-o aduci la numitor comun!

Spectacolul trebuie să continue

✎ MARIA TĂNĂSESCU

Uneori, etimologia e calea cea mai poetică și mai elegantă către adevărul unui cuvânt. Arată parcursul neobișnuit, surprinzător sau revelator pe care l-a avut înainte să capete forma sau uneori și sensul pe care i-l atribuim noi azi. Așadar, în cazul cuvântului *pasiune*, care e și tema care coagulează spectacolele de anul acesta de la FITS, semantismul se întinde în mod echitabil și la stânga și la dreapta, aglutinând subtilități dintre cele mai diverse, de la senzualitate la patimă, de la viciu la entuziasm, de la dragoste la dorință. Autorul care a dat pasiunii unul dintre sensurile sale extreme (o patimă totală, viscerală, acaparatoare, departe de zona confortabilului) pe scenele din Sibiu este Pippo Delbono (cu piesele *Urlet*, *Povești de iunie*, *Orhideea*, *Evangelii*). La granița fină cu nebunia și morbidul, piesele sale respiră această auto-confesiune brutală, sinceră, până la ultimele consecințe, piesele sale sunt traversate, ca un fluid fosforescent de pasiunea de a se mărturisi, de a antagoniza, de a se rosti pe sine în extremă vulnerabilitate și de a ne pune în față o oglindă de multe ori insuportabilă.

Într-o zonă mai limpede a spectrului teatral se situează acele proiecte care se adâncesc foarte tare în inimile comunităților și care alterează fundamental paradigma „participării”. Aici, pasiunea e transformatoare de vieți și de conștiințe, sau pur și simplu aducătoare de bucurie împărtășită, simplă, caldă. Sunt acele proiecte care, în loc să aducă spectatorii în spații delimitate și conotate artistic, își mută arta în grădini publice, în vitrine, în camioane sau pe străzi, în gări sau stații de metrou. Ludic se insinuează în spațiile cotidiene și într-un anume sens, convenția teatrală e temporar fracturată. E, de pildă cazul unei companii teatrale franceze, numite Royal Deluxe, care a adus pe străzile Londrei (și ale altor mari orașe), în *The Sultan's Elephant*, un elefant de 40 de tone, o imensă păpușă mecanică, călător în timp de la curtea unui sultan, menținând la minim narațiunea, dar reactivând o bucurie colectivă aproape arhetipală. Marionetele uriașe sunt manevrate de păpușari ai companiei, care mărturisesc cum uneori se simt mai curând ingineri decât oameni de teatru. Elefantul e în căutarea unei fetițe-păpuși, ea însăși de mărimea unei case, iar toată această punere în scenă înduioșătoare îmbibă străzile orașului de un sentiment contaminant al posibilităților nesfârșite ale unei povești.

Un alt teritoriu al teatrului care poate crește și cunoaște noi forme de expresie este cel al teatrului documentar, sau jurnalistic aproape, deși poate purta probabil mai multe nume, fiind el însuși o zonă hibridă între ficțiune și realitate. Companii precum Rimini Protokoll, Punchdrunk sau De La Guarda însuflă o viață cu totul nouă ideii de participare. În spectacole de felul *100% Berlin*, *100% Melbourne*, *100% Vancouver* noțiuni aride, statistice precum eșantion reprezentativ primesc sânge și viață, se aleg 100 de oameni care oglindesc orașul cu pricina din toate unghiurile interesante pentru demografie. E un fel în care orașul însuși capătă o voce, spune o poveste, participă și își dramatizează viața. Unul dintre creatorii Rimini Protokoll, Daniel Wetzel spunea într-un interviu că „Noi nu facem artă, noi punem întrebări”. Totuși, prin acest amestec dintre fapte și ficțiune rezultă „un sentiment mai acut al realității”. Într-o altă piesă, *Situation Rooms* limitele publicului sunt împinse încă și mai mult, trebuind să navigheze printr-un labirint complex de camere, ascultând anumite comenzi și să interacționeze cu ceilalți participanți și să trăiască, în acele spații, viețile unor oameni reali vreme de șaptezeci de minute. Un alt proiect teatral care își mută privirea asupra comunităților și le transformă în co-dramaturgi ai propriilor vieți a fost *Minto: Live*, în care un grup de artiști profesioniști britanici a lucrat cu locuitorii ai unei zone extrem de defavorizate din preajma Sydney-ului, iar spectacolele s-au derulat pe străzi, în fața caselor, fiecare participant dansând secvențe autobiografice, în același timp spectator și protagonist. În aceste expresii radical libere ale teatrului rezidă poate unul dintre viitorurile sale posibile, în această participare din ce în ce mai intensă a spectatorului, constrâns astfel la mai multă introspecție și interogație a lumii în care trăiește, precum și într-o din ce în ce mai sofisticată și greu de definit hibridizare a genurilor. Așadar, ce ar mai putea urma după *pasiune*? Îmi vin în minte cel puțin trei fire extrem de magnetice și de acute: intimitate, complicitate (în sensul adânc, consacrat de Simon McBurney) sau privire.

Așa cum spunea Lyn Gardner în *The Guardian*, „un festival cu adevărat mare ne poate trasa harta lumii, harta orașului și harta noastră interioară”. Prin urmare, fiecare ediție viitoare a festivalului de la Sibiu ne va aduce laolaltă, exploratori neobosiți, pătimiși ai adevărilor noastre extrinseci și lăuntrice.

FITS FESTIVALUL
INTERNATIONAL
DE TEATRU
DE LA SIBIU

8/17 a 25-a ediție
IUNIE 2018

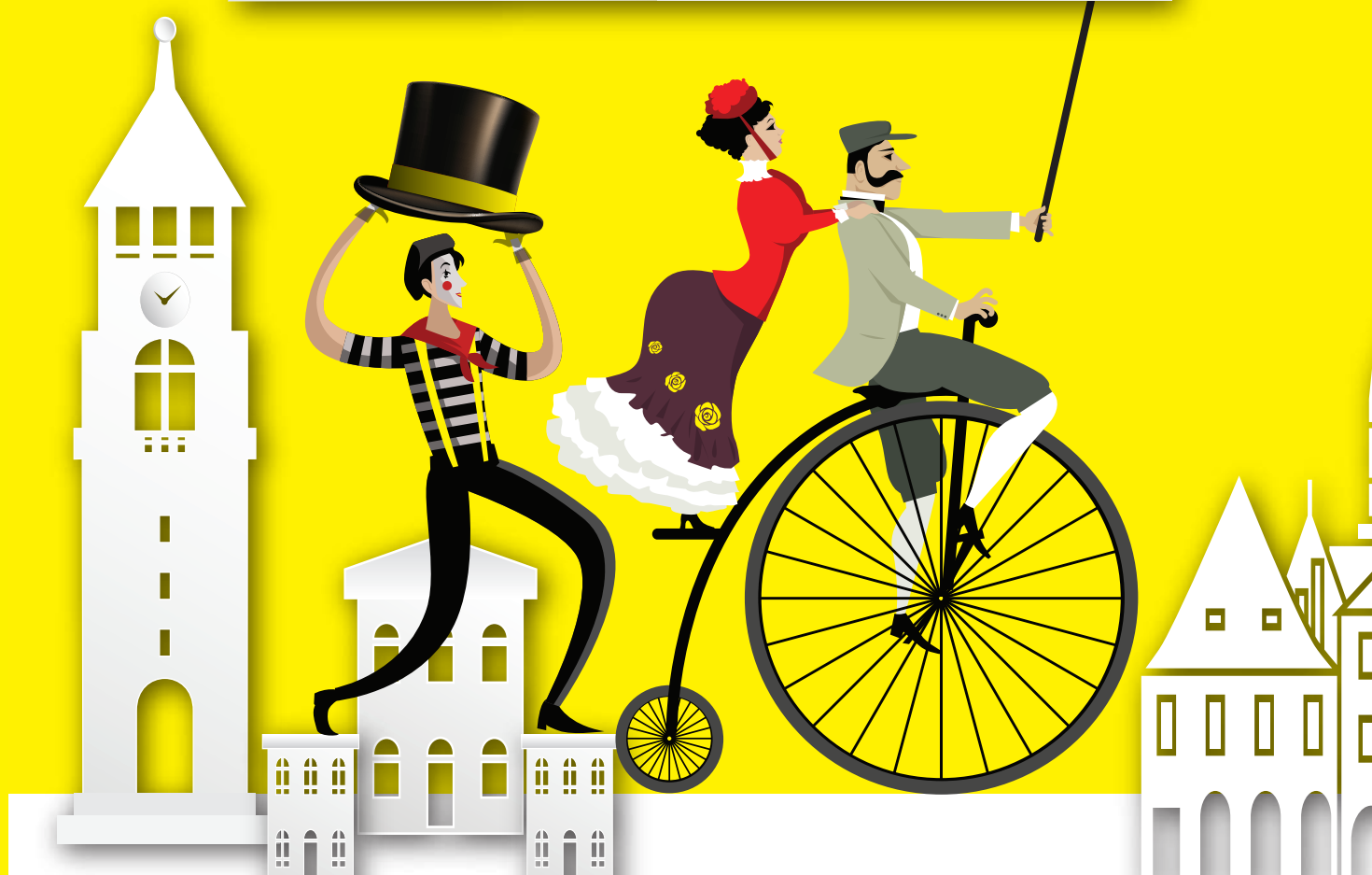

**Raiffeisen
BANK**

Banking așa cum trebuie

Punem **Teatrul**
în lumină

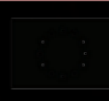
**Tot Sibiul e o scenă.
Joacă-ți rolul, hai la FITS!**

TEATRUL NAȚIONAL RADU STANCA SIBIU

REALISED IN THE FRAMEWORK OF BE SPECTACTIVE.

B
s
p
e
c
t
A
-
c
t
i
v
e
!

Co-funded by the
Creative Europe Programme
of the European Union

10+

SZÉKELY CSABA

RALUCA IANI, ARINA IDANA TRIF, CRISTINA RAGOS
DIANA FUFEZAN, SERENELA MUREȘAN

ANDREI GÎLCESCU, VLAD ROBAȘ, CRISTIAN TIMBUȘ
MARIUS TURDEANU, CIPRIAN SCURTEA

REGIA:

RADU NICA

SCENOGRAFIA, VIDEO, LIGHT DESIGN:

ANDU DUMITRESCU

MUZICA:

VLAICU GOLCEA

TRADUCEREA:

SÁNDOR LÁSZLÓ

+14

© andu dumitrescu 2017

TEATRUL NAȚIONAL
RADU STANCA SIBIU
FONDAT ÎN 1788

www.tnrs.ro
facebook.com/TNRSS

INTRAREA ÎN SALA DE SPECTACOL DUPĂ ORA DE ÎNCEPERE A EVENIMENTULUI, ASA CUM APARE ACEASTA TIPĂRIĂ PE BILET, NU ESTE PERMISĂ. NEPREZENTAREA LA TIMP LA SPECTACOL NU DĂ DREPTUL LA RAMBURSAREA BILETULUI SAU LA UTILIZAREA SA LA O REPREZENTĂȚIE ULTERIOARĂ.

ACCESUL PUBLICULUI LA SPECTACOLELE TNRS SE FACE EXCLUSIV PE BAZA UNUI BILET VALID. ACESTA SE POATE ACHIZIȚIONA DE LA AGENȚIA TEATRALĂ DIN SIBIU STR. NICOLAE BĂLCESCU NR. 17 SAU ONLINE, DIRECT PE PE WWW.TNRS.RO LA ADRESA PĂRTEI AGENTE. LA CUMPARAREA BILETELOR SE RECOMANDĂ WWW.CREATIVEEUROPE.RO, PREȚUL VANȘĂRII FONDULUI DE OPTUNIRE CUMPARĂTORULUI LEGATE DE TIPĂRIRE ȘI LIVRARE. ÎN LĂCĂȘUL LOCURILOR DISPONIBILE, SE POATE ACHIZIȚIONA BILETE ȘI ÎN SEARA SPECTACOLULUI, CU 30 DE MINUTE ÎNAINTE DE ÎNCEPEREA REPREZENTĂȚIEI TEATRUL NAȚIONAL „RADU STANCA” SIBIU OPERĂ REDUCERİ LA BILETE PENTRU ELEVI, STUDENȚI ȘI PENSIONARI DOAR PE BAZA UNUI DOCUMENT JUSTIFICATIV CE TREBUIE PREZENTAT LA ÎNTRAREA ÎN SALA DE SPECTACOL.

ESTE INTERZISĂ FOLOSIREA TELEFONELOR MOBILE, A APARATELOR FOTO, PRECUM ȘI A CELOR DE ÎNREGISTRARE VIDEO SAU AUDIO PE TOATĂ DURATA DE DESĂȘURARE A EVENIMENTULUI.